

POSTANOWIENIE

Dnia 14 kwietnia 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z powództwa R.N.

przeciwko C. w S.

o rentę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w dniu 14 kwietnia 2026 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze z dnia 26 września 2024 r., sygn. akt VII Pa 26/24, VII Pz 4/24,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. zasądza od R.N. na rzecz C. kwotę 1.350 zł (tysiąc trzysta pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu kasacyjnym wraz z odsetkami ustawowymi wynikającymi z art 98 § 1¹ kpc.

[it]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 12 marca 2024 r., IV 185/16 Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze, w sprawie z powództwa R.N. przeciwko C. w S. o rentę, w punkcie I. umorzył postępowanie o rentę wyrównawczą w kwocie ponad 2.000,00 zł miesięcznie za okres od dnia 29 grudnia 2018 r. na czas nieokreślony płatną do 10-go każdego miesiąca wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w punkcie II. w pozostałym zakresie powództwo oddalił, w punkcie III. nie obciążył powoda

kosztami procesu oraz kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej i w punkcie IV. kosztami sądowymi obciążył Skarb Państwa.

Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze wyrokiem z dnia 26 września 2024 r.,

VII Pa 26/24, VII Pz 4/24 w punkcie I. oddalił apelację powoda; w punkcie II. zmienił zaskarżony wyrok w pkt III. w ten sposób, że zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 6.023 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych, w tym: kwotę 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, kwotę 17 zł tytułem zwrotu kosztów opłaty od pełnomocnictwa oraz kwotę 3.306 zł tytułem zwrotu 1/4 wydatków; w punkcie III. w pozostałym zakresie zażalenie strony pozwanej oddalił; w punkcie IV. zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 1.472 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas od dnia prawomocności orzeczenia do dnia zapłaty; w punkcie V. zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 216 zł, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas od dnia prawomocności orzeczenia do dnia zapłaty.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku powód zarzucił naruszenie: 1. art. 442¹ § 1 k.c. w związku z art. 444 § 2 k.c.; 2. art. 442¹ § 3 k.c.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący występowaniem istotnego zagadnienia prawnego sprowadzającego się do odpowiedzi na pytanie - czy termin przedawnienia określony w art. 442¹ § 1 k.c. w zw. z art. 442¹ § 3 k.c. ma zastosowanie do roszczenia o zapłatę renty wyrównawczej, o którym mowa w art. 444 § 2 k.c., w sytuacji gdy poszkodowany o niezdolności do pracy dowiedział się od kompetentnej instytucji po upływie 3 lat od daty powstania szkody, ujawnienia odpowiedzialnego za szkodę i niezdolność ta powstała w późniejszym okresie, a także czy z momentem ujawnienia osoby odpowiedzialnej za szkodę poszkodowany musi w ciągu 3 lat wystąpić ze wszystkim roszczeniami cywilnymi przeciwko sprawcy szkody, nawet jeśli szkoda w postaci powstania całkowitej niezdolności do pracy powstała i ujawniła się po upływie 3 letniego terminu określonego w art. 442¹ § 1 k.c.?

Ponadto skarżący wskazał, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w

orzecnictwie sądów, tj. ustalenie momentu rozpoczęcia terminu biegu przedawnienia w odniesieniu do szkody powstałej i ujawnionej w późniejszym okresie niż inna szkoda w przypadku, gdy ustalony sprawca szkody jest ten sam i „nowa” szkoda wynika z tych samych zdarzeń, co wcześniejsza szkoda, lecz jej skutki ujawniły się w późniejszym czasie.

Mając na uwadze powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Jeleniej Górze oraz o zasądzenie kosztów postępowania od strony pozwanej na rzecz powoda według norm przepisanych za wszystkie instancje, w tym za postępowanie przed Sądem Najwyższym.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz zasądzenie od powoda na rzecz strony pozwanej kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu ze skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Skarga kasacyjna powoda nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

W orzecnictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, zgodnie z którym wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym

bardziej się ich domyślać (postanowienia Sądu Najwyższego: z 20 października 2016 r., I PK 59/16, LEX nr 2160130; z 10 marca 2016 r., II CSK 10/16, LEX nr 2009500; z 26 lutego 2016 r., V CSK 518/15, LEX nr 2015640; z 24 września 2015 r., II PK 27/15, LEX nr 2019527). Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 września 2023 r., I USK 242/23, LEX nr 3720391 i powołane tam orzecznictwo).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi.

Skarżący powołuje się w pierwszej kolejności na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych, jednakże takich zagadnień prawidłowo nie formułuje. Sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno przybrać postać porównywalną z formułowaniem zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, o którym stanowi na przykład art. 390 § 1 k.p.c. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu lub zespołu przepisów, albo szerzej i bardziej ogólnie - wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego. Z przedstawionych przez wnoszącego skargę istotnego zagadnienia prawnego musi jednak wynikać, jakie są konkretne problemy prawne, na czym polegają istotne wątpliwości (na przykład interpretacyjne). Sformułowane zagadnienie powinno zatem odwoływać się w

sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego (postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147; z 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883).

Potrzeba wykładni przepisów prawnych występuje natomiast, jeżeli co do konkretnego przepisu prawnego brak jednolitej lub utrwalonej judykatury, zwłaszcza judykatury Sądu Najwyższego albo też przyjęta i dominująca wykładnia jest oczywiście błędna lub kontrowersyjna. Skarżący powinien bądź to wskazać argumentację przemawiającą za zmianą dotychczasowej wykładni, bądź też wykazać, że dany przepis prawny, chociaż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wyjaśnienia i powinien zostać zinterpretowany przez Sąd Najwyższy. Inaczej rzecz ujmując, potrzeba wykładni przepisu budzącego poważne wątpliwości lub wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) zachodzi wtedy, kiedy jego niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie bądź kiedy przepis ten nie doczekał się wykładni w kierunku wskazywanym przez skarżącego (postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 42436; z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231).

Skarżący nie zdołał wykazać tak rozumianych podstaw przedsądu, bowiem podnoszone przez niego zagadnienie prawne było już przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 21 października 2011 r., IV CSK 46/11 (LEX nr 1084557) Sąd Najwyższy stwierdził, że: "o dowiedzeniu się o szkodzie" można mówić wtedy, gdy poszkodowany "zdaje sobie sprawę z ujemnych następstw zdarzenia wskazujących na fakt powstania szkody"; inaczej rzecz ujmując, gdy ma "świadomość doznanej szkody". Ustalenie wiedzy poszkodowanego o szkodzie jest równoznaczne z przypisaniem mu świadomości wystąpienia szkody, opartym na obiektywnie sprawdzalnych okolicznościach (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2004 r., I CK 166/04, LEX nr 277853). Sąd Najwyższy wyjaśnił również, że choroby zawodowe i inne schorzenia pracownicze z reguły nie są skutkiem jednego zdarzenia (jak to ma miejsce w razie doznania urazów cielesnych,

wypadków śmiertelnych), lecz rozwijają się przez dłuższy czas, niejednokrotnie w zbiegu ze schorzeniem samoistnym i naturalnym procesem starzenia się organizmu. Fakt ten rzutuje na oznaczenie początkowego momentu biegu roszczenia odszkodowawczego. Skoro zaś do przyjęcia daty rozpoczęcia biegu przedawnienia konieczne jest również istnienie po stronie poszkodowanego wiedzy o osobie zobowiązanej do naprawienia szkody, wiedza ta powinna być na tyle konkretna, by pozwalała na przypisanie z wystarczającą dozą prawdopodobieństwa danemu podmiotowi sprawstwa szkody. Świadomość ta nie musi jednak oznaczać pewności co do związku przyczynowego między zdarzeniem wyrządzającym szkodę a jego skutkami, stąd nie jest konieczne oczekiwanie poszkodowanego na uprawnienie się decyzji właściwego organu o stwierdzeniu choroby zawodowej jako konsekwencji warunków zatrudnienia u konkretnego pracodawcy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2012 r., III BP 4/11, OSNP 2013 nr 15-16, poz. 181). W ocenie Sądu Najwyższego świadomość szkody oznacza dowiedzenie się o uszczerbku na zdrowiu, który w konsekwencji prowadzi do utraty lub ograniczenia zdolności do pracy. Chwila ta więc oznacza dowiedzenie się o szkodzie w powyższym znaczeniu, przy czym nie musi to być świadomość rozmiarów szkody bądź też trwałości jej następstw. Z tego względu trafne jest zdecydowanie - jak wyżej wskazano - dominujące w orzecznictwie stanowisko, zgodnie z którym termin przedawnienia roszczenia o rentę wyrównawczą określony w art. 442 § 1 zdanie pierwsze k.c. liczy się od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o uszkodzeniu ciała lub rozstroju zdrowia i osobie ponoszącej odpowiedzialność z tego tytułu, nawet gdyby nie wystąpił jeszcze uszczerbek majątkowy (zob. np. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 11 lutego 1963 r., III PO 6/62, OSNCP 1964 nr 5, poz. 87; wyrok z 10 czerwca 1986 r., III CRN 101/86 nie publikowany; uchwała składu siedmiu sędziów (zasada prawna) z 12 lutego 1969 r., III PZP 43/68, OSNCP 1969 nr 9, poz. 150; wyroki Sądu Najwyższego z 10 marca 1998 r., II UKN 543/97, OSNAPiUS 1999 nr 5, poz. 176; z 19 maja 1999 r., II UKN 647/98).

Również w literaturze podnosi się, że badając początek biegu terminu przedawnienia, należy ustalać, czy wystąpiła konkretna wiedza u poszkodowanego, a nie jej szerzej rozumiana świadomość czyli ogólne rozeznanie lub zdawanie sobie

z czegoś sprawy. Poszkodowany wie o szkodzie wtedy, gdy zdaje sobie sprawę z ujemnych następstw danego zdarzenia. Bez znaczenia jest okoliczność, kiedy poszkodowany dowiedział się o rzeczywistych rozmiarach uszczerbku oraz trwałości jej następstw, a w szczególności o wysokości należnego mu odszkodowania. Aby uznać, że poszkodowany posiadał wiedzę o osobie, musi on dysponować danymi pozwalającymi na zidentyfikowanie osoby odpowiedzialnej za szkodę. Jest to zatem uzyskanie takich informacji, które oceniane obiektywnie, pozwalały z wystarczającą dozą prawdopodobieństwa przypisać odpowiedzialność konkretnemu podmiotowi. Stwierdzenie u poszkodowanego stanu świadomości w powyższym zakresie jest zależne od jego właściwości podmiotowych, dostępnej wiedzy o okolicznościach wyrządzenia szkody oraz zasad doświadczenia życiowego (M. Balwicka-Szczyrba [w:] Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany, red. A. Sylwestrzak, LEX/el. 2025, art. 442¹).

Należy także przypomnieć, że z godnie z art. 907 § 2 k.c., jeżeli obowiązek płacenia renty wynika z ustawy, każda ze stron może w razie zmiany stosunków żądać zmiany wysokości lub czasu trwania renty, chociażby wysokość renty i czas jej trwania były ustalone w orzeczeniu sądowym lub w umowie. Przepis ten daje każdej ze stron, w razie zmiany stosunków, możliwość żądania zmiany wysokości lub czasu trwania renty, chociażby kwestie te były ustalone w orzeczeniu sądowym lub umowie. Możliwość wystąpienia o zmianę świadczenia rentowego co do jego wysokości lub terminu jest uwarunkowana zmianą stosunków i znajduje uzasadnienie w funkcjonalnym charakterze renty. Przepis ten stanowi zatem podstawę prawną upoważniającą do ponownego ukształtowania przesądzonej uprzednio wyrokiem sądu "wysokości lub czasu trwania renty" (wyrok SN z 8 kwietnia 2025 r., II PSKP 21/24, LEX nr 3854811).

Skarżący nie zdołał także wykazać konieczności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na potrzebę wykładni przepisów prawnych, przede wszystkim z tego względu, że rzeczonych przepisów, które w jego ocenie wymagałyby wykładni nie powołuje we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., 98 § 1¹ k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c.

[it]

[a.ł]